

SÜS BİTKİLERİ SEKTÖR RAPORU

SÜS BİTKİLERİ SEKTÖR RAPORU
2024

1.GİRİŞ

Süs bitkilerini; farklı yöntemler kullanarak estetik, fonksiyonel ve ekonomik amaçlarla üretilen, çoğaltılan ve büyütülen bitkiler olarak tanımlayabiliriz. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere süs bitkileri kapsamı ve üretim yelpazesi çok geniş bir sektördür.

Günümüzde artık gıda kadar önemli bir hâl alan sektörümüz, insan psikolojisinin ve sağlıklı nesiller yetişmesinin de bir parçasıdır. Büyüyen ve gelişen şehirlerde nefes alanları yaratmak ve gelecek nesillere çevre bilincini aşlamak bu sektörün sorumluluklarındandır.

Özellikle dış mekan süs bitkilerinin önemi her geçen gün artmaktadır. Gelişen kentlerde yeşil alanları artırmak ki özellikle yaşadığımız pandemi süreci kentlerdeki yeşil alan ihtiyacını daha net bir şekilde ortaya koymuştur. Günümüzün en büyük problemlerinden birisi karbon emisyon oranları, tamda bu noktada kent ormanlarının oluşturulması, şehirlerde nefes alanlarının yaratılması karbon emisyon oranlarının azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Belki de hepsinden daha önemlisi oluşturulacak yeşil alanların insan psikolojisi üzerindeki olumlu katkılarıdır. Bu sebeplerle dünya da canlı bitkiler ticareti son on beş yılda %60 artış göstermiştir.

Türkiye de süs bitkileri sektörü rakip ülkelere göre oldukça genç ve dinamik bir sektördür. Bu sektöre doğru yön vermek ise Süs Bitkileri Üreticileri Alt Birliği'nin görevlerindedir.

Sektörün gelişimi açısından Aralık 2017'de TSE'den resmi standart olarak yayınlanan üç standart, sektörde standart ve kaliteli üretim boşluğunu doldurmaya, haksız rekabeti önlemeye ve uluslararası pazarda rekabet gücümüzün artmasına ciddi oranda katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

- TS 13796 Süs bitkileri- İsimlendirme
- TS 13797 Süs bitkileri – Biçim, kodlandırma ve ölçülendirme
- TS 13798 Süs Bitkileri- Üretim-terimler ve tanımlar

Sektörümüzün en büyük problemlerinden birisi olan arazi sorununun çözümüne yönelik, 24 Mayıs 2017'de 30075 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 'Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik' ile hazine arazilerinin sektöre uzun dönemli kiralanmasının önü açılmıştır. SÜSBİR'in çabalarıyla yapılan bu değişiklik sektörümüz adına oldukça önemli bir gelişmedir.

Ülkemiz ekolojisi ve doğal varlıkları, uygun iklimsel ve coğrafi koşulları, pazar ülkelere yakınlığı ve ucuz işgücüne sahip olması gibi önemli avantajlara sahiptir. Bu avantajların katma

değere dönmesi ve sektörün dünya pazarında hak ettiği yere ulaşması, mevcut bazı problemlerin çözümü ile mümkün olacaktır.

Sektör ülkemizde tarımsal üretimin en yeni ve gelişmeye açık koludur. Büyüyen şehirler, bulunduğumuz coğrafyada yeniden şekillenen komşu ülkeler ve Türk Cumhuriyetleri hedef pazarlar olarak sektörün hızla gelişmesine imkân sağlayacak durumdadır.

Vizyonumuz, önümüzdeki dönemde ekolojik ve lojistik avantajlarımızı kullanarak, kaliteli üretim ile ülkemizi süs bitkileri üretim ve pazarlama üssü yapmaktır.

2. ÜRETİM ALANLARI, MİKTARI VE DEĞERİ

1- Üretim Alanları

Sektör üretim alanları tarımın genelinde olduğu gibi çok parçalı, küçük arazilerden oluşmaktadır. Üretimde kullanılan arazilerin büyük bölümü kiralıktır, bu durum gerekli altyapı yatırımlarının yapılmasına engel olmaktadır. Yine çok yıllık dış mekan süs bitkileri üretimi için uzun dönemli kiralamarlar (10 yıl ve üzeri) yapılmasının güçlüğü, üretim yapılan bölgelerin çoğunun imar planlarının içinde kalması gibi sorunlar da üretim alanlarında artışı engelleyen unsurlardır.

Kamu elindeki kullanılmayan nitelikli arazilerin uzun dönemli kiralamarlarla süs bitkileri üreticilerine tahsisi ve üretimin bir araya toplanması, sektörü arazi konusunda rahatlatacaktır. Kümelenme modelinin en güzel örneğini oluşturacak olan organize tarım bölgeleri konusunda, sektörümüzün oldukça uygun olduğu düşünülmektedir. Kurulacak süs bitkileri organize tarım bölgeleri, üretimden pazarlamaya, girdi temininden ARGE'ye kadar sektörün tüm paydaşlarını bir araya toplayacaktır.

Süs Bitkileri Üretim Alanları (da)				
Faaliyet Alanı	2020	2021	2022	2023
Kesme Çiçekler	12.183	12.652	14.665	14.706
İç Mekân Süs Bitkileri	1.706	1.794	1.839	2.067
Dış Mekân Süs Bitkileri	39.739	40.339	39.855	41.026
Çiçek Soğanları	499	507	506	347
Toplam	54.127	55.292	56.865	58.146

Kaynak: TÜİK

2- Üretim Miktarı ve Değeri

Sektöre ait üretim alanları 2013 yılında TÜİK verilerine dâhil olmuştur. Ancak her ürün grubunun alt başlıklarına dair veriler yetersizdir. Bu durum sektörün kayıt altına girmesiyle doğru orantılı olarak artacak, daha sağlıklı ve detaylı olacaktır. 2023 yılında ürün gruplarına göre üretim miktarları ve son dört yıldaki değişimi şu şekilde gerçekleştirmiştir.

SÜS BİTKİLERİ ÜRETİM ADETLERİ YILLARA GÖRE							
ÜRÜN GRUBU	2020	2021	Değişim(%)	2022	Değişim(%)	2023	Değişim(%)
KESME ÇİÇEK	1.083.880.891	1.136.686.408	5	1.497.467.667	32	1.413.978.778	-6
ÇİÇEK SOĞANI	71.415.654	71.703.454	0	72.546.322	1	67.448.100	-7
İÇ MEKAN	48.458.815	53.996.047	11	44.530.347	-18	156.836.952	252
DIŞ MEKAN	529.109.699	519.371.192	-2	537.962.657	4	525.484.719	-2
TOPLAM	1.732.865.059	1.781.757.101	3	2.152.506.993	21	2.163.748.549	1

Kaynak: TÜİK

2023 yılı süs bitkileri üretim değeri yaklaşık 30 milyar TL'dir. SÜSBİR olarak TÜİK'le üretim değeri ve ürün fiyatları konusunda çalışmalarımız devam etmektedir. Önümüzdeki yıllarda süs bitkileri sektörü için de TÜİK'den ürün bazında daha ayrıntılı bilgiler elde etmek mümkün olacaktır.

3. İSTİHDAM

Süs bitkileri sektörü emek yoğun bir sektördür. Tarımın diğer alt sektörlerine göre işgücü ihtiyacı fazladır. Sektördeki genel kabul, seralar için dekara 3 kişi, açık alanda ise dekara 1 kişi olarak hesaplanmaktadır. Teknoloji yoğun olarak kullanılsa dahi sektörün her zaman işgücü potansiyeli yüksek olacaktır.

Sektördeki emek yoğun iş gücü, istihdama artı değer katmaktadır. Sektördeki doğrudan istihdam 100 bin civarındayken dolaylı istihdam 500 bine yaklaşmaktadır.

İstihdam konusunda sektörün en büyük problemi üretimin her aşamasında gerek teknik gerekse ara eleman konusunda yetişmiş kalifiye personel eksikliğidir.

Nitelik ara eleman yetiştirme konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan protokol sonucu meslek liselerinde süs bitkileri bölümü öğrenci ve öğretmenlerine eğitimler verilmektedir.

Ayrıca nitelikli ara eleman yetiştirilmesi konusunda SÜSBİR AKADEMİ açılması ve böylece dezavantajlı gruplara meslek edindirme ve ara eleman sorunu çözme yönünde proje

çalışmalarımız da devam etmektedir. SÜSBİR bu proje ve çalışmalarını için de desteğe ihtiyacı vardır.

4. DIŞ TİCARET

Süs bitkileri sektörü gelişmeye paralel olarak her yıl dış ticaret hacmini de genişleten bir sektördür. 2021 yılında sektör, yaklaşık 180 milyon dolarlık bir dış ticaret hacmi yaratmıştır.

Ürün Gruplarına Göre Süs Bitkileri Dış Ticareti(1000\$)								
Ürün Grubu	2020		2021		2022		2023	
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
Çiçek Soğanları	1.385	2.523	1.866	4.066	1.621	3.619	1.212	4.999
Canlı Bitkiler	32.788	29.378	49.935	35.394	50.636	32.320	48.124	46.383
Kesme Çiçek	36.780	2.861	59.447	3.294	49.498	4.040	49.306	4.946
Bitki Yaprak Dalları	9.781	505	14.578	998	13.112	771	10.470	947
Çiçek Tohumları	2.443	4.909	4.346	5.816	4.258	5.977	4.112	6.206
Toplam	83.177	40.177	130.173	49.570	119.125	46.728	113.224	63.481

Kaynak: TUIK

Türkiye bulunduğu coğrafyada gelişen ekonomiler ve yeniden şekillenen komşu ülkelere sahiptir. Bu bağlamda; Türk Cumhuriyetleri ve Kuzey Afrika ülkeleri hedef pazarlardır. Bu pazarları kazanmak ve genişletmek üretime ve ihracata yönelik politikalara bağlıdır. Son yıllarda Avrupa Ülkelerine de ihracat başlamıştır. Sektörün kesme çiçek den sonra ürün bazında ihraç ettiği bitkiler, Leylandi, mavi selvi, limoni selvi, taflan, mazi, ıhlamur vb.'dir.

2017 yılından sonra ithalat kademeli olarak düşmüş, sektör ihracatçı konuma geçmiştir.

Süs bitkileri sektöründe ithalatın sebebi, üretim materyali(fide, fidan) dışında özellikle sektörün en büyük alıcısı konumunda olan belediyelerin tercih ettiği büyük ağaçlardır. Yurt içinde bu ağaçların yetiştirilmesi elbette mümkündür. Ancak tercih edilen bu ağaçların yetişmesi üretimde en az 10 yıl finans desteği istemektedir. Sektöre yönelik ciddi bir destek olmadığı düşünüldüğünde ve belediyelerin de görselliği ön planda tutarak daha küçük fidanlardan yana tercihlerini kullanmadıkları sürece, büyüyen ve gelişen şehirlerde ithal ağaçları görmek mümkün olacaktır.

Yerel yönetimlerin çevre düzenlemelerinde kullanılacak bitkiler konusunda uzun dönemli planlamalar yaparak yayınlaması yerli üretimi teşvik edecektir. Sektöre uygun politika ve planlamalarla, her bölgeye uygun ve istenilen boyutlarda bitki yetiştirilebilecek böylece Avrupa üreticisine aktarılan milyonlarca dolar ülkemizde kalacaktır.

Ülkemiz, önemli avantajlarına rağmen dünya süs bitkileri ticaretinden gereği kadar pay alamamaktadır. Türkiye süs bitkileri ihracatı artmış ancak henüz istenilen seviyelerde değildir. Süs bitkileriyle ilgili farklı kurumlar arasında iyi işleyen bir koordinasyon sistemi ile ithalat ve ihracat aşamalarında bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması ve hızlandırılması, analiz ücretlerinin makul seviyelere çekilmesi, ihtisas gümrüklerinin açılması, sektörün dâhilde işleme rejimi kapsamına alınması gibi teşvik ve tedbirler, sektörün ihracat rakamlarını hızla yukarı taşıyacaktır.

5-ÜRETİM VE PAZARLAMA

Süs bitkileri sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin, değişen dünya konjonktüründe yeni pazarlama tekniklerini kullanarak, rakipleri karşısında pazarda rekabet edebilmeleri için gerekli tutunma, tanıtım, pazarlama stratejileri ve pazarlama iletişim kanallarını en iyi şekilde kullanması gerekmektedir.

Sektörde üretim yapılan araziler küçük ve parçalıdır. Ayrıca, pazarlama ve ulaşım sorunu nedeniyle işletmelerin yerleşim birimlerine yakın kurulması tercih edilmektedir. Bu durum, arazi edinmeyi güçleştirmekte ve yüksek fiyatlar ödemeyi zorunlu kılmaktadır. Kiracılık yoluyla yapılan üretimle, yeni teknik ve teknolojilerin kullanılmasında ve büyük kuturlu ağaçların yetiştirilmesinde üreticiler zorlanmaktadır. Zira bir süre sonra bu arazilerden çıkmak durumunda kalabilmektedir.

Üretim alanlarının arttırılması için nitelikli kamu arazilerinin uzun dönemli kiralanmasında sektöre yönelik olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte yapılan değişiklik olumlu bir gelişmedir.

Ancak arazilerin, arazi yapısı sebebiyle süs bitkileri üretimine uygun olmaması sebebiyle tıbbi aromatik bitki üretenler dışında süs bitkisi üreticisi üyelerimiz bu kiralamalardan çok fazla yararlanamamıştır.

Üretim ve pazarlama alanında yaşanan sıkıntıları gidermek için üretim bölgelerinde “Organize Tarım Bölgeleri” kurulması ve bu bölgelerde mezat alanlarının oluşturulması gerekmektedir.

Üretim ve pazarlamada farkındalık yaratılması amacıyla kamu spotları hazırlanması, çıkarılan süs bitkileri kalite standartlarının kullanımının yaygınlaşması, peyzaj tasarım projelerinde yerli bitki kullanılması için peyzaj mimarlarının gerekli hassasiyeti göstermeleri ve ilgili meslek odalarının bu konuda mensuplarını teşvik edici olmaları iç tüketimi ve pazarı büyütecektir.

Pazarlama konusunda; SÜSBİR, üreticilerin bilgisayarlarından ve mobil telefonlarından giriş yapıp, kendi ürün ve stok bilgilerini girebilecekleri, ürün arayarak farklı üreticilerin ürünlerine ve iletişim bilgilerine kolaylıkla erişebilecekleri, bir 'Süs Bitkileri Ürün Anons Portalı' nı faaliyete geçirmiştir. Sektöre pazarlama konusunda artı değer katacak olan Portal üyeleri her geçen gün artmaktadır.

Portal ayrıca Belediyelerin ve sektör tedarikçilerinin kullanımına da açılmıştır. Belediyeler Portal'a girdiğinde Portal üyesi firmaların eklemiş oldukları ürünleri görebilmekte, il, bitki ve firma bazında arama yaptırabilmekte ve bitki ihtiyaçlarına dair ilanları portal üzerinden yayınlatabilmektedir. Sektörde kamu alımlarının büyüklüğü göz önüne alındığında Portal'ın belediyelerin kullanımına açılmış olması önemli bir gelişmedir. SÜSBİR Portal Tedarikçilerin de kullanımına açılmıştır. Üretim girdisi satan saksı, torf, toprak, makine ve ekipman, bitki besleme ve bitki koruma ürünleri pazarlamacıları da artık Portal üzerinden üyelerle buluşabilmekte, üreticiler ihtiyaç duydukları malzemeye kolayca ulaşabilmektedir.

Firmaların pazardaki mevcut durumlarını korumaları ya da geliştirmeleri açısından diğer bir araç olan fuarların gerekliliği de bir gerçek olup, özellikle ihtisas fuarları önümüzdeki yıllarda da işletmelerin yürüttüğü önemli pazarlama faaliyetlerinden biri olmayı sürdürecektir.

Türkiye'nin süs bitkileri açısından doğal kaynak zenginliği ve üretim potansiyeli dikkate alındığında kaynakları değerlendirebilmek ve bu potansiyeli harekete geçirebilmek, bu konuda eğitim almış meslek mensupları ile mümkündür. Ağaçlardan çalılara, çok farklı nitelikteki otsu bitkilere kadar çeşitlilik gösteren dış mekân, iç mekân ve kesme çiçek olarak değerlendirilebilen süs bitkilerinin üretimini, yetiştirmesini ve pazarlamasını temel alan, lise ve üniversite seviyesinde eğitim programları oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

6- SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜNDE DESTEKLER

Son yıllarda temsil gücünün ve farkındalığının artmasıyla birlikte, sektörün tarımın diğer kolları gibi devlet tarafından tarımsal bir faaliyet olarak algılanması, sektörün faydalanabileceği devlet desteklerinin önünü açmaya başlamıştır. Bu desteklerden yararlanılması işletmelerin devamı, modernizasyonu ve geleceğe dönük yatırımlarla büyüyebilmeleri açısından oldukça önemlidir. Ancak halen süs bitkileri sektörü için oluşturulmuş bir destekleme modeli bulunmamaktadır.

Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin finans ihtiyaçlarının temininde özellikle devlet bankaları tarafından sektöre uygun modellerin geliştirilmesi gerekmektedir. Uzun vadeli(en az 10 yıl ve üzeri gibi) yatırım ve işletme kredilerinin sağlanması, tarımsal kredilere ulaşımın

kolaylaştırılması, teminat şartlarının hafifletilmesi, ödeme planlarının kullanıcıya göre şekillendirilmesi; üreticilerin sera, tesis yapımı ve modernizasyonu ile büyük boylu ve kuturlu ağaç yetiştirmeye yönelik yatırımlarının önünü açacak, işletmelerin teknik altyapılarını güçlendirecektir.

Organize tarım bölgeleri ve sektör adına ilk kez SÜSBİR'in yürüttüğü kümelenme gibi oluşumların teşvik ve destek görmesi, üretimin yoğun olduğu yerlerde mezarların kurulmasına yönelik desteklerin sektöre sağlanması hem girdi maliyetlerini düşürecek hem de üretilen ürünün pazarda hak ettiği değerden satılmasını sağlayacaktır.

Alan bazında desteklemeler süs bitkileri sektörüne uygun bir model değildir. Süs bitkileri, tarımın diğer kollarından farklı olarak küçük alanlarda fazla sayıda bitki üretimine sahip bir sektördür. Alan bazlı destekler yanında, **ürün bazlı veya üretim tipine göre sektöre özgü yeni bir destekleme modeliyle** sektörün ihtiyacı sağlanabilir.

TKDK, TAGEM ve TÜBİTAK desteklerinde proje çağrı konuları sektörün ihtiyaçlarını karşılamamakta, IPARD destekleri süs bitkileri üretiminin yoğunlaştığı illerde verilmediğinden desteklerden süs bitkisi üreticisi yeterince yararlanamamaktadır.

Mevcut destek kalemleri ve modelinin süs bitkileri sektörünün ihtiyaçlarına cevap verebildiğini söylemek mümkün değildir. Sektörün tamamını kapsayan ve ihtiyaçlarına yönelik yeni bir destekleme modeli yukarıda sıraladığımız sorunları çözecek ve hem sektörün kayıt altına girmesini sağlayacak, hem de sektöre ivme kazandıracaktır.

7- SÜS BİTKİLERİNDE TARIM SİGORTASI UYGULAMASI

2019 yılından itibaren süs bitkilerinin tamamı TARSİM kapsamına alınmıştır. Böylece dış mekan üretim ağaç ve çalılar da sigorta kapsamına girmiştir.

Seralarda sigorta ise aslında ürün değil, sera ile birlikte üründe zarar görmüşse sigorta kapsamına alınabilmektedir. Mevsimlik çiçek üreten üreticilerin sigorta poliçesini düzenlerken ürettiği ürün ile zararın meydana geldiği dönmedeki sera da aynı ürün olmayabilir. Bu durumda ürün yine sigorta kapsamında değerlendirilmemektedir. Özellikle mevsimlik üretimlerinde yılda iki- üç döngü olmaktadır ve poliçeler buna göre düzenlenmelidir.

8-KAYIT DIŞILIK

Kayıt dışılık sektörün önemli sorunlarının başında gelmeye devam etmektedir. Sektörde faaliyet gösteren herkesin, 5553 sayılı Kanun gereği faaliyet yaptığı alanla ilgili birliğe üye olması zorunludur. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın süs bitkisi üreticisi olarak yetkilendirdiği

kişilerin %85'i SÜSBİR'e üyedir. Bu rakam SÜSBİR 'in bilinirliğinin artması ve Tarım ve Orman Bakanlığı'nın SÜSBİR üyeliğinin takipçisi olması sebebiyle günden güne artmakta ancak henüz %100'lük seviyeye ulaşılmamıştır.

Bu durum; piyasada haksız rekabetin doğmasından, plansız üretim neticesi ürün fiyatlarının düşmesine, standart ve kalite dışı üretimden, kayıtlı üreticilerin haklarının çiğnenmesine, sektörle ilgili elde sağlam verilerin olmaması ve geleceğe yönelik plan ve ön görülerin yapılamamasından, sektörün devlet nezdinde ciddiyet kaybetmesine kadar birçok olumsuzluğa yol açmaktadır.

Sektörün sorunlarına daha etkin çözümlerin bulunması amacıyla sektörde faaliyet gösteren üreticilerin tamamının kayıt altına alınmasında, en başta devlet teşvik ve desteklerinin büyük önemi vardır.

Üreticilerin kayıt altına alınmasında kolaylaştırıcı etki sağlayacak teşviklerin(üretim girdileri maliyetlerini düşürecek vb.) verilmesi, üreticinin vergi yükünü hafifletmek(sektördeki KDV oranının düşmesi gibi.), mevzuattan kaynaklanan sorunların giderilmesi ve yasal boşlukların doldurulmasına dair düzenlemelerin biran önce yapılması üreticileri kayıt altına girmeye teşvik edecektir.

Günümüz şartlarında; Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı olarak, sektörde sorumluluk üstlenecek, yeterli ve etkili denetimlerle kayıt dışılığı önleyecek ve sorunlara çözüm üretebilecek, sektörel verileri işleyip üretim planlaması yapabilecek bir birimin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı, koordinasyon görevi üstlenecek bir Süs Bitkileri Daire Başkanlığı ve ona bağlı olarak, özellikle ülkemizdeki süs bitkileri üretim alanlarının önemli bir kısmını bulunduran illerde(İzmir, Antalya, Yalova, İstanbul, Bursa, Sakarya, Adana, Mersin vb.) Süs Bitkileri Şube Müdürlükleri kurulması ve konu ile yakından ilgili bölüm mezunlarından oluşan, yerinde değerlendirme(üretim alanı, üretim miktarı, cins, tür ve çeşitler vb.) yapabilecek nitelikte personelin buralarda görev yapması önem taşımaktadır.

Küçük aile işletmelerini kurumsallaşmaya yöneltecek teşvik ve tedbirler üretimde verim ve kalitenin artması ve küçük işletmelerin kayıt altına girmesine olumlu katkı sağlayacaktır.

9-KDV

Tohum, fide, fidan gibi süs bitkileri de çoğaltım materyali olarak değerlendirilmiş ve mevzuatı Tohumculuk Kanunu ile düzenlenmiştir. Bununla birlikte tohumculuk kanunu kapsamında yer alan tüm çoğaltım materyallerinde (tohum, fide, fidan) KDV oranları %1 ile %8 oranında

değişmekte iken 13 Şubat 2022 tarih ve 31749 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tohumculuk sektöründe süs bitkileri hariç tüm tohumluklarda (tohum, fide, fidan) KDV %1 olmuştur. Sadece süs bitkilerinde KDV %20’dir.

Büyük şehirlerde yeşil alanlara duyulan ihtiyaç yaşanan pandemi sürecinde önemini daha da hissettirmiştir. Tamda bu nokta da kent ormanlarını oluşturmak, şehirlerde nefes alanları yaratmak süs bitkileri sektörünün üretimiyle mümkündür.

Yeşil mutabakat eylem planlarında yer alan çevre kirliliği ile savaş ve karbon emisyonunun azaltılması için süs bitkileri sektörüne ihtiyaç vardır.

Değişen gelişen kentlerde yeşil alanları artırmak, karbon emisyon oranlarının azaltılmasına katkı sağlamak her şeyden önemlisi insan psikolojisi üzerindeki olumlu katkılarından dolayı süs bitkileri üretimini artırmak zorundayız. **Üretimi artırmak için öncelikli beklentimiz KDV’nin düşürülmesidir.**

10- MEYVE AĞAÇLARINDA VE ZEYTİNDE İHRACAT YASAĞI

Meyve Ağacı niteliğindeki peyzaj ağaçlarının ihracatının yasaklanması sektörün ihracatını olumsuz etkilemiştir.

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü ile yaptığımız yazışmalarda bu yasağın dayanağı olarak, Tohumluk İhracatı Uygulama Genelgesi(2019/4) 8. Maddenin birinci fıkrasının (d) bendinde Meyve Fidanı ihracatında gerekli olan sertifika zorunluluğu gösterilmiştir.

Süs bitkisi amacıyla kullanılan meyve ağaçları buradaki fidan tanımına uyma Özellikle, görsel ve estetik açıdan kullanılan bu ağaçlar peyzaj projelerinde sıkça yer almaktadır.

Yurtdışına ihracatı da yine peyzaj projeleri bazlı, adet olarak az sayıda, projede kullanılacak diğer bitkilerle beraber yapılmaktadır. Burada mağduriyet yaşayan firmalar, alıcıların meyve fidanı için çıkan sertifika ve ön izin sorunu sebebiyle projedeki diğer bitkileri de içeren tüm sipariş listesini iptal etmesinden dolayı yüklü bir zararın altına girmektedir.

Üyelerimizin torfta saksılı üreterek satışa hazırladığı, ters dut, tıjli karayemiş, budanmış narenciye ağaçları gibi peyzajda görsel güzelliği amacıyla kullanılan ağaçlar, ve tür değişikliği yapmak amacıyla odun olmaktan kurtarılan narenciye ağaçları, meyve fidanı olarak tanımlandığı için ihracatı yapılamamaktadır.

Bu bitkiler süs bitkisi üreticisi olarak yetkilendirilmiş fidanlıklarda sadece peyzaj amaçlı olarak üretilen ve bozulan meyve bahçelerinden sökülerek saksılanan ve şekil verilen genellikle proje

bazlı ihracatı yapılan bitkilerdir. Bu ağaçlar meyve bahçesi tesisi amacı ile değil, Peyzaj amaçlı talep edilmektedir.

Dünyadaki tüm ölkeler peyzaj amaçlı yetişkin meyve ağacı ihracatına izin vermektedir.

Avrupa'daki diğer ihracatçı ölkeler, meyve ağaçlarını yerinde tespitle peyzaj amaçlı kullanılacaktır diye belgeleyerek ihracatına izin vermektedir.

Bu yasağın kalkması hem süs bitkisi üretim ve ihracatı yapan sektöre hem de ölkemizimize katkı sağlayacaktır.

İhracı yasaklı mallar listesinde yer alan Zeytin ağaçlarının peyzaj amaçlı kullanımı amacıyla gerekirse genetik kodlarının belirlenip, kayıt altına alınması ve tescillenerek proje bazlı ihracatının önünün açılmasını talep ediyoruz.

Burada bahsettiğimiz ağaçlar anıt ağaç olmayan, bölünmüş yollar, baraj sahaları gibi yatırımlar için yapılan kamulaştırmalar sonucu sökülmüş ağaçlardır. Bu ağaçların peyzaj amaçlı kullanım için tescillenip yurt dışına gönderilerek ekonomiye kazandırılabilir.

Özellikle Katar, Dubai gibi Arap Ölkelerindeki projelerde, iklimsel özellikleri ve görsel güzellikleri sebebiyle zeytin ağaçları çok fazla kullanılmaktadır. İtalya ve İspanya gibi Akdeniz ölkeleri peyzaj amaçlı yaşlı zeytin ağaçlarını ihraç edebiliyorken, ölkemizde özellikle son yıllarda yapılan kamulaştırmalar sonucu pek çok zeytin ağacı sökülerek odun haline getirilmektedir. Biz bu ağaçları yaşatarak ekonomiye katmak adına proje bazlı ihracatının önünün açılmasını talep ediyoruz.

11-AB'YE İHRACATI YASAKLANAN BİTKİLER

Avrupa Birliği tarafından Aralık 2019'da yürürlüğe giren yönetmelikle 35 bitki türünün Türkiye'nin de içinde bulunduğu üçüncü ölkelerden AB'ye girişi yasaklandı.

Üçüncü ölkelerden gelen bu talepler doğrultusunda komisyon, ölkelerden savunma dosyaları hazırlamalarını istemiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığı ile yapılan görüşmelerde öncelikli olarak belirlenen Yalancı Akasya, Zakkum, Kadın Tuzluęu ve Hanımeli bitkileri için savunma dosyalarını, Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü ve bu bitkileri üreten ve ihracatını yapan üyelerimizle birlikte hazırladık. Bu dosyalar EFSA tarafından incelendi. Yalancı Akasya ve Zakkum 'un raporları AB Komisyon tarafından kabul edilerek 28.03.2022 tarihinde, Hanımeli ise 17.08.2022 tarihli AB Resmi Gazetesinde yayımlanmıştır. **Yalancı Akasya, Zakkum ve Hanımeli yüksek riskli**

bitkiler listesinden çıkartılmış ve yönetmelik ekinde yer alan şartları sağlaması halinde ülkemizden AB'ye ihracatı serbest hale gelmiştir.

Diğer bitkilere ait dosyalar ve teknik rapor EFSA tarafından incelenmeye devam etmektedir.

12- SEKTÖRDE KALİTE STANDARTLARI

Günümüzde, uluslararası pazarlarda rekabet edebilmenin yolu, belirli plan ve programlar dâhilinde, standartlara uygun, seri, yüksek verimlilikte, kaliteli mal ve hizmet üretiminden geçmektedir.

Sektörde büyük bir eksiklik olan uluslararası standartlarla uyumlu “Türkiye Süs Bitkileri Standartlarının” oluşturulması amacıyla SÜSBİR çalışmalar yürütmüş ve hazırlanan “Kalite Standartları Tavsiye Raporu” TSE’ne verilmiştir.

TSE tarafından Süs Bitkileri Kalite Standartları, Süs Bitkileri –Terimler ve Tanımlar, Süs Bitkileri-Fide ve Fidanlar- Biçim, Kodlandırma ve Ölçülendirme, Süs Bitkileri-İsimlendirme başlıkları altında 3 standart halinde çıkarılmıştır.

Çıkarılan bitki standartları her türlü kamu alımlarında ve ihalelerde alıcı ve satıcının ortak lisansı haline gelecek olup, standart ve kaliteli ürünün artmasından, işletmelerin altyapılarını güçlendirmeye, sektörün yurt içinde talepleri ve müşteri memnuniyetini karşılamaktan, uluslararası pazarlarda rekabet gücünün artmasına kadar birçok alanda ivme kazandıracaktır.

TSE tarafından oluşturulan standartların sektörde ortak dil olarak kullanımı sağlamak ve peyzaj teknik şartnamelerinde bütünlük oluşturulması amacıyla bir komisyon kurulmuştur. SÜSBİR’in koordinasyonunda çalışmalarına devam eden komisyon standartların yaygınlaştırılması ve şartnamelerde bütünlük sağlanması için faydalı olacaktır.

13-AR-GE

Ülkemiz; farklı gen merkezlerinin (Akdeniz ve Orta Doğu) ve üç ana floristik bölgenin (Avrupa-Sibirya, Akdeniz, İran-Turan) kesiştiği bir noktada bulunmasından dolayı zengin bir biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Bitki türleri bakımından sahip olduğumuz zenginliğin yanı sıra, endemik bitki oranının oldukça yüksek olması ülkemiz için bir ayrıcalıktır. Böylesine zengin genetik kaynağı barındıran ülkemiz, süs bitkisi olarak değerlendirilen birçok türün de ana vatanıdır.

Ülkemizde süs bitkileri konusunda yapılan araştırma ve araştırmacı sayısı oldukça az olup, yapılan Ar-Ge çalışmalarının da tamamına yakını kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı araştırma enstitülerinde yapılmaktadır.

Ar-Ge çalışmalarının gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de özel sektör tarafından yapılması, süs bitkileri sektörünün gelişmesi ve geleceği açısından son derece önemlidir.

Son yıllarda Ar-Ge' nin bir kolu olan süs bitkileri ıslahı konusunda sevindirici gelişmeler yaşanmaktadır. Şakayıkta(Paeonia spp.) çeşit geliştirme, Türkiye geofitlerinin kültüre alınması, yeni tür ve çeşitlerin sektöre kazandırılması, karanfil, gül, zambak, lale, siklamen ve çim gibi önemli türlerde yapılan ıslah çalışmaları süs bitkileri sektörü için oldukça önemlidir. Buna rağmen sektördeki Ar-Ge çalışmaları halen çok yetersizdir.

Üretim materyallerinde dışa bağımlılığın son bularak, süs bitkileri üretimi ve ihracatında bölgesinde lider, uluslararası pazarlarda ciddi pay ve söz sahibi olabilmek için; özel sektör, üniversite ve kamu araştırma kurumlarının bir an önce, Ar-Ge çalışmalarını koordine ederek, eşgüdüm içerisinde başta bitki ıslahı ve çeşit geliştirme olmak üzere, ülkemizin Ar-Ge önceliklerini, ihtiyaçlarını ve stratejilerini belirleyip, bir Ar-Ge politikası oluşturmaları gerekmektedir.

Kuraklığa ve kısıtlı bakım şartlarına dayanıklı türlerin ve çeşitlerin geliştirilmesine (özellikle çim tohumları) öncelik verilmeli, süs bitkileri sektöründe önem arz eden türlerde uzun süreli ıslah çalışmaları için gen havuzu oluşturulmalı ve ülkemiz florasında istilacı olabilecek yabancı türlerin ithalatının önlenmesi için tedbirler alınmalıdır.

Ülkemizin pazar ülkelere yakınlığı gibi avantajlarını katma değere dönüştürmeye ve ihracatta deniz yolu taşımacılığını geliştirmeye yönelik araştırma çalışmalarının, diğer Ar-Ge faaliyetleriyle beraber yürütülmesi, ülkemizin önemli bir lojistik üs konumuna gelmesine katkı sağlayacaktır.

14- GELECEK VİZYONU

Dünyada süs bitkileri sektöründe, gittikçe daha fazla ülkenin, ucuz işgücü, iklimsel özellikler ve bölgesel yakınlık vb. avantajlarını kullanarak, dış ticaret hacmi 40 milyar doları bulan süs bitkileri üretim ve ticaretindeki yerini genişletmeye ve sağlamlaştırmaya çalıştığı görülmektedir. Çin gibi ülkelerde çok geniş üretim alanları, Avrupa Birliği ülkelerinde ise birim alandan elde edilen rekor düzeydeki üretim değeri ve kalite, hızlı bir büyüme içinde olan dünya süs bitkileri sektöründe rekabeti gittikçe zorlaştırmaktadır.

Türkiye’de ise süs bitkileri sektöründe tüm faaliyet alanlarında önemli üretim alanı artışları ortaya çıkmış, ihracat artmış, ürünler çeşitlenmeye başlamış ve alternatif pazar arayışlarında önemli gelişmeler elde edilmiştir.

Ülkemizdeki işletmelerin yapısal özelliklerinin iyileştirilmesi, teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması, standartlara uyum ve pazar isteklerini dikkate alan bir ürün çeşitliliği politikasının izlenmesi ile iç tüketimin artırılması, sektörü ulusal ve uluslararası düzeyde sağlam bir noktaya taşıyacaktır.

Her şeyden önce sektörün mevcut durumu analiz edilerek uluslararası pazarlarda rekabet edebilme stratejileri belirlenmelidir.

SÜSBİR’ in, sektörün geleceğine yön verecek stratejileri belirlemek için, TÜBİTAK-TÜSSİDE(Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü) ile birlikte yürüttüğü ve yaklaşık bir buçuk yıl süren “Süs Bitkileri Sektörünün Stratejik Planı” hazırlanmıştır.

Hazırlanan bu stratejik plan, süs bitkileri sektöründe uygulanabilir etkin stratejiler ve politikalar ile farkındalık oluşturacak ve getirilecek yenilikçi perspektifle;

- Üretimin,
- İhracatın,
- Verimliliğin,
- Kullanım alanlarının,
- Katma değer,

artırılarak, bölgesel kalkınmanın ve ülkemizin bölgesel ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacak sektörün geleceğine ışık tutacak önemli bir belgedir.

Son on yılın üretim alanları ve dış ticaret verilerindeki değişimler, önümüzdeki yıllar için Türkiye süs bitkileri sektörünün gelişen şartlara ayak uydurabilen, dinamik ve arayış içinde bir yapı gösterdiğini ortaya koymuştur. Türkiye süs bitkileri sektörünün gelişmesi ve uluslararası pazarda söz sahibi olabilmesi, sektörün iç dinamiklerinin, ülkemizin biyolojik zenginliği, iklimsel ve coğrafi avantaj ve fırsatları kullanılarak harekete geçirilmesi ve çağın gereklerine uygun stratejilerle yönlendirilmesine bağlıdır.

Doğru ve sürdürülebilir devlet destekleme politikalarıyla birlikte teknoloji kullanımına dayalı kaliteli ve uluslararası standartlarda üretim, birliktelik ve örgütlülük, Ar-Ge ve yenilikçilik,

pazarlama stratejileri ve gelişmiş bir dağıtım ağı, bir sistem bütünlüğü içinde çalıştığında süs bitkileri sektörünü yakın gelecekte uluslararası bir aktör haline getirecektir.

Vizyonumuz, ekolojik ve lojistik avantajlarımızı kullanarak, kaliteli üretim ile ülkemizi süs bitkileri üretim ve pazarlama üssü yapmaktır.